

REDACTIA
 Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
ABONAMENTUL
 pentru Austro-Ungaria:
 pe un an ..... 20 cor.
 pe 6 an ..... 10 cor.
 pe 12 an ..... 5 cor.
 pe o lună ..... 2 cor.
 N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
 pentru România și străinătate pe an
 40 frauci.
 Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
 Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
INSERTIUNILE:
 de un pic garzonat: prima dată la
 hani; a doua oară în hani; a treia
 oară în h. de ficare publicitar.
 Adăpt abonamentele, cât și însuși
 toate sunt a se plăti înainte în Arad.
 Telefon pentru oraș și conținutul
 Scrieri adresate să se primească

Memorandul Episcopatului

sericeii gr.-or. române din Ungaria și Transilvania, înaintat dluî ministru de instrucție Berzeviczy, în chestia reformelor școlare.

seria articolelor din proiect, ei le vom preda grupate după categoriile conținutului lor, ca astfel chiar și prin această grupare să iasă mai ușor în evidență scopul și taria lor.

a-și cualifica însași pe profesorii și învățătorii săi. Aceleași îndreptățiri ni-le asigură art. de lege XXXVIII, cum și art. de lege XLIV din 1868.

Excelența Voastră D-le Ministru!

Excelența Voastră D-le Ministru!

Drepturile acestea ale bisericeii noastre, garantate prin legile fundamentale ale patriei, le vatămă următoarele dispozițiuni ale proiectului de sub întrebare :

Provocându-ne la deobligatoarea amănunțite, cu care în 26 Maiu a. c., când în proiectul proiectului de reformă a legilor asupra învățământului primar am avut onoarea ne putea prezenta personal înaintea Excelenței Voastre, ați binevoit a lua la cunoștință aprobătoare înștiințarea noastră, că în timpul său vom subșterne Excelenței Voastre în scris observările noastre amănunțite referitoare la proiectul amintit, ca prezentanții bisericeii gr. or. române din Ungaria și Transilvania și în înțelesul înmănat primit de la Consistorul nostru metropolitan, nu mai puțin urmând simțul nostru de iubire pentru biserica și patria noastră, cu adânc respect avem onorul a fi în cele următoare observările noastre ca da expresiune acelor prea-serioase temerari de cari sunt cuprinse inimile noastre față proiectului de sub întrebare atât din punctul de vedere al bisericeii și școalelor confesionale, cât poate și mai mult referință la interesele mari generale ale țării.

În patria noastră sute de ani exclusiv școalele confesionale au propagat cultura, și îndreptățirea lor întru aceasta nici-odată din partea nimănuui nu a fost contestată, ba tocmai dimpotrivă, în toate timpurile cei mai distinși patrioți s'au nisuit a asigura și prin lege aceste drepturi ale confesiunilor.

1. Cu invalidarea totală a drepturilor autorității confesionale comisiunea administrativă primește îndreptățirea, ca în contra învățătorilor nostri confesionali să pună în curgere proces disciplinar și să-i amoveze pe aceia din posturile lor fără considerare la aceea, dacă școala respectivă primește ori ba ajutorul din partea statului (§. 41).

Astfel în deosebi cu privire la biserica noastră §-ul 8 al art. de lege XX din 1848 apriat asigură ortodocșilor răsăriteni dreptul de a dispune în afacerile lor școlare și religioase, ear §-ul 3 al art. de lege IX din 1868 tocmai pe temeiul legii susamintite declară, că credincioșii bisericeii noastre sunt îndreptății a-și conduce și regula ei însuși afacerile lor școlare. În urma îndrumării cuprinse în această lege a sancționat Maiestatea Sa în 28 Maiu 1869 Statutul-Organic al bisericeii greco-orientale românești în Ungaria și Transilvania. Pe temeiul acestui Statut biserica noastră are dreptul de a înființa și susține școale confesionale de tot soiul, a aplica la aceste școale puterile didactice fără nici un amestec străin, a disciplina pe profesorii și învățătorii săi, a compune planurile de învățământ și a se îngriji de cărțile didactice pentru școlile sale. Tot pe temeiul acestui Statut biserica noastră are dreptul

2. Ministrului i-se dă dreptul a încredința comisiunii administrative disciplinarea învățătorilor confesionali în toate acelea cazuri, când în înțelesul §-ului 7 al art. de lege XXVIII din 1876 are loc procedura disciplinară (§. 44), ceea ce din nou confirmă excepțiunea noastră de sub p. 1.

3. Dacă vre-un învățător ar fi amovât din postul său prin comisiunea administrativă, atunci pe noul învățător îl numește ministrul de culte și instrucțiune publică fără a asculta măcar în privința acesteia opiniunea susținătorului școlii (§. 42). Această dispozițiune face iluzoriu dreptul autorității confesionale de a-și alege învățătorii și totodată dărnăcelă acel principiu cardinal al autonomiei noastre bisericești, că toate stațiunile preoțești și învățătoarești se îndeplinesc prin alegere. În cazul acesta pentru reu-

GUY DE MAUPASSANT.

Notiță biografică.

Guy de Maupassant, celebrul romanțier și artist francez, elevul cel mai de frunte al lui Flaubert, de la care a moștenit calitățile esențiale: talent robust mai mult decât fin, neavând deosebită de expansiune simpatică, fără grija inteligenței, Maupassant nu avea nici idei, nici afecțiuni, cari să-l facă să diformeze realitatea: nici să nu cerea o iluzie, nici spiritul său nu avea o demonstrare. Flaubert îl învăța să urmărească caracterul original și particular al lucrurilor și a căuta expresiunea care face să reiasă caracterul. Odată format după dorința mamei sale, Maupassant începuse să scrie nuvele și romane remarcabile prin precisiunea spiritului de observație și prin simplitatea viguroasă a stilului.

nifacio. Orașul clădit pe o ridicătură a mării, privește pe d'asupra strimtoarea plină de stânci periculoase — coasta mai joasă a Sardiniei. La poalele ei, în cealaltă parte, înconjurând-o aproape de tot, o tăetură în stâncă, ce sămăna cu un uriaș pridvor, îl servește de port, duce până la cele dintâi case după un mare ocol între doi pârși ripoși, luntrile mici ale pescarilor italieni sau Sarzi (din Sardinia) și la fiecare două săptămâni vechiul vapor ofticos care face serviciul pentru Ajaccio.

Când bătrana mamă primi corpul copilului ei, pe care îl aduseră niște trecători, ea nu plânse, dar rămasă multă vreme nemișcată privind-l; apoi întinzând mâna ei uscată peste cadavru, îl jură „Vendetta“. Ea nu voi să stea cine-va cu dinsa, și se închise ea și căteaua, care urla lângă mort. Căteaua urla într-una, la căpătâiul patului, cu capul întins către stăpânul ei cu coada strinsă între labe. Ea nu se mișca tot ca și mama care pleată acum asupra corpului, cu ochii nemișcați, plângea cu lacrimi mari, privind-l.

Pe muntele alb, grămadă de case albe, pune o pată încă mai albă. Ele par cuiburi de păsări sălbatece, agățate astfel pe stâncă, domnind peste această trecătoare groaznică, pe unde nu îndrăznesc de loc să treacă corăbiile. Vântul fără odihnă oboșește marea, oboșește coasta goală, roasă de el, abea îmbrăcată cu iarbă, el se infundă în strimtoare, și-i pustiește amândouă malurile.

Tinărul, pe spate, îmbrăcat cu haina lui groasă, găurită și ruptă la piept, părea că doarme; dar era peste tot plin de sânge; pe cămașa smulșă la primele îngrijiri, pe vestă, pe pantalonii, pe față, pe mâni, cheaguri de sânge se lipiseră în barbă și în păr.

Cătră sfârșitul vieții însă, el păru că înclină spre subiectele fantastice, pentru minunatul fiziologic și patologic, căci nervii săi cari începuseră să se sdruncine, îi impuneau aceste visiuni. Opere principale: Versuri, Unevie, Bel-Ami, Petite Roque, Fortcomme la Mort etc. S'a născut la 1850 și a murit într'un azil de alienați în 1893.

Șuvițe de spumă albă, atârinate de colțurile negre ale stâncilor, care străpung valurile în toate părțile, par bucăți de pânză luoțând și mișcându-se deasupra apei.

Bătrana mamă începuse să-i vorbească. La șgomotul vocii sale căteaua tăcu.

În foiletonul nostru vom publica vre-o cântec original din acest autor, prea puțin cunoscut în cercurile noastre. Începem astăzi cu:

Casa văduvei Saverinei, lipită de chiar marginea stâncii, dădea cu ferestrele pe această vedere sălbatecă și tristă.

— Lasă, lasă vei fi răsunat fiul meu, sârmanul meu copil Dormi, dormi, vei fi răsunat, auzi? Mama ta și-o spune, și mama își ține cu-vântul, și tu bine.

Ea trăia acolo, singură, cu fiul ei Antonio și o căteă, mare și slabă, cu părul lung și aspru, de neamul cânilor de oi; ea servea tinărului când vana.

Și încet se plecă asupra lui, lipindu-și buzele reci de buzele moarte.

VENDETTA.

Văduva lui Paolo Sarezini locuia singură cu fiul, într-o căsuță pe întăriturile orașului Bonifacio.

Intr'o seară după o ceartă, Antonio Saverini fu omorât mișelește cu cuțitul, de Nicolae Ravolati, care în aceeași noapte trecu în Sardinia.

Atunci căteaua începuse din nou să urle, să scoată un geamăt lung, sfâșietor, spăimântător.— Și rămaseră acolo amândouă, femeia și căteaua, până dimineață.

Antonio Saverini fu înmormântat a doua zi, și în curând nu se mai vorbi de el în Bonifacio.

* * *

tatea, ori incapacitatea unui individ se stirbesc drepturile bisericești întregi, fără ca însăși această biserică să fi dat ansă la astfel de dispozițiuni.

4. Toate legile noastre școlare de până acum, cum și art. de lege XLIV din 1868 recunosc confesiunilor dreptul de a stabili limba de propunere în școlile susținute din puterile lor. Acest drept în mod indirect se scoate din vigoare prin §-ul 13 al proiectului de sub întrebare, care dispune, că dacă în vre-o școală cu limba de propunere nemaghiară s'ar afla între școlari 20% cari au limba maghiară ca limbă maternă, atunci și limba maghiară are să se folosească ca limbă de propunere, cu toate că la cas de trebuință, fără nici o siluire legislativă, chiar susținătorul școlii ar putea dispune aceasta.

5. Proiectul de lege voințe să nimicească acel drept sfânt al bisericești noastre, ca ea însăși în cercul său de competență absolut independent să dispună despre instruirea religioasă a elevilor săi, și voințe cu desăvîrșire a scoate din vigoare faptul, că biserica noastră este biserică gr. or. națională română, care astfel este recunoscută prin toate legile statului. Aceasta o făptuiesc §-ii 13 și 55 al proiectului, cari dispun, că în școlile unde limba de propunere este cea maghiară, religiunea asemenea are a se propune în limba ungurească, când este mai presus de orice îndoiață, că biserica gr. or. română religiunea nu o poate instrui, de cât numai în limba românească, adică în limba aceea care constituie condițiunea de existență a acestei bisericești, căci dacă altfel ar face, atunci ea nu numai ar vătămă legile fundamentale ale țării, ci însăși și-ar anula existența. Căci în cazul contrar această biserică ar putea să fie biserică greco-orientală, dar nu putea să fie biserică românească. Și de altfel însă afa-

cerea nu mai este afacere școlară, ci afacere bisericească, și astfel prin dispozițiunea excepționată proiectul a depășit cercul de competență designat prin obiectul său și — credem, că involuntar, — dar de fapt pricinuesc turburarea păcii religioase în țeara noastră. Pentru încunjurarea tuturor neînțelegerilor suntem necesitați a declara aci din capul locului, că biserica noastră peste tot și sub nici o împrejurare instruirea religiunii nu o poate face în altă limbă, de cât numai în limba românească, ceea-ce a năunțat prin conclus și congresul nostru național-bisericesc din 1903.

6. Vătămă dreptul nostru autonom și §-ul 67 al proiectului, care dă drept comisariului ministerial, ca la examenul fundamental de cualificațiune să poată pune întrebări fiecărui elev din fiecare studiu.

7. Dreptul de a cualifica învățătorii §-ul 71 îl ia cu desăvîrșire din competența confesiunilor și acest drept îl transpune comisiunii examinatoare de stat, al cărei membri pot să fie și indivizi, cari nu aparțin confesiunii noastre.

(Va urma).

Contra proiectului Berzeviczy.

— Adună-i de popor în Brad și Orăștie. — Mișcările Sărbilor. —

Am comunicat cetitorilor nostri în săptămâna trecută decursul impozant al adunării populare din Miercurea Sibiului unde peste 2000 de oameni, fiind în mijlocurile și deputatul lor dl. Dr. Aurel Vlad au protestat energic împotriva proiectului Berzeviczy.

Alegătorii cercului au făcut caldureose ovațiuni vrednicului deputat național și ascultându-l darea de seamă și expunerile asupra situațiunii, i-au votat deplină încredere pentru ținuta sa deamănă și românească.

S'a primit pe urmă următoarea rezoluțiune:

Adunarea, considerând mai departe, că proiectul de reformă a legii școlare prezentat dietei de ministrul de culte, și analizat în darea de seamă a deputatului și în vorbirile oratorilor, — conține dispoziții care vătămă udânc autonomia asigurată prin legea a bisericilor învestite cu dreptul de a susține școlii, —

considerând că prin acest proiect de lege, se intenționează în mod tacit, clandestin, revizuirea legii despre egala îndreptățire a naționalităților, în defavorul acestor egale îndreptățiri, —

considerând mai departe, că proiectul amintit constituie un temerar și fățiș atentat în contra culturii și existenței naționalităților, de oare-ce tendența proiectului este de a pune școala populară în serviciul politici de maghiarizare, prin ceea-ce se va periclita conviețuirea pacinică între diferitele popoare ce constituiesc statul nostru poliglot.

Adunarea alegătorilor și a poporului întrunit, — protestează în mod sărbătoresc în contra dispozițiilor periculoase și anti-patriotice depuse în proiectul de reformă al legii școlare prezentat dietei prin ministrul de culte, și invită pe deputatul cercului a face în contra acestui proiect de lege, cea mai hotărâtă opoziție!

Adunarea dela Brad.

A doua adunare de protestare s'a ținut în Brad. Despre decursul acesteia citim în „Libertatea” următoarele:

Nu rămăsese pe urma lui nici frate, nici veri d'aproape. Nu era nici un bărbat care să urmărească, „Vendetta”. Singură, mama bătrână se mai gândea la el.

De cealaltă parte a strimtoarei, ea vede de dimineața până seara, un punct alb. Era un sătuleț sard, Longosardo unde se adăpostesc toți bandiții corsicani, fugăriți prea de aproape. Populează aproape singuri acest cătun în fața coastelor patriei lor, și așteptau acolo momentul d'a se întoarce la locul lor.

Ea știa că în acest sat se ascunsese Nicolae Ravolati.

Singură, toată ziua stând la fereastră, ea privea într'acolo, gândindu-se la răsbunare.

Ce era să facă dînsa fără ajutor, bolnavă și pe marginea groapei? Dar jurase pe cadavru! Nu putea să uite, nu putea să aștepte. Ce trebuia să facă? Nu mai dormea noaptea, nu mai avea odihnă și liniște de loc, se gândea mereu. Căteaua la picioarele ei dormea, câte-odată ridicând capul urla în depărtare. De când stăpânul ei murise, ea urla adesea astfel ca și când l'ar fi chemat, ca și cum în sufletul ei nemângăiat, ar fi păstrat amintirea pe care nimic n'o șterge.

Când într'o noapte în vreme ce căteaua urla, mamei de odată îi veni o idee, o idee, de sălbatec răsbunător și crud. Se gândi la ea până dimineața; apoi sculată până în ziua se duse la biserică. Se rugă ingenuncheată, smerită înaintea lui Dumnezeu s'o ajute, să-i dea putere să-și răzbune copilul.

Apoi se întoarse acasă. Avea în curte un butoi vechiu desfundat, în care aduna apa de ploae; ea îl răsturnă, îl vărsă și-l întepeni în pământ cu țaruși și cu petre; apoi legă căteaua la acest culcuș și ea intră în casă, se plimba, fără odihnă, uitându-se mereu spre Sardinia. Uciagașul era acolo! Căteaua toată ziua și toată noaptea urla. Bătrâna îi duse dimineața apa, dar nimic mai mult, nici carne, nici pâne.

Trecu astfel toată ziua. Căteaua sfâșiată de foame dormea. A doua zi ochii îi luceau, părul îi era sbrilit, și se trăgea cu putere din lanț.

Bătrâna nu-i dote nimic să mănânce nici acum. Animalul infuriat, lătra cu un glas răgușit. Și tot astfel trecu și noaptea.

Atunci des de dimineață, bătrâna Saverini se duse la vecin, să se roage să-i dea două brațe de pae. Luă sdrențele pe care le purtase altădată bărbatul ei, le umplu cu pae ca să pară un corp omenesc.

Infigând un par în fața culcușului cătelei, legă pe el momăia, care părea astfel că stă în picioare. Apoi îi făcu capul cu alt pachet de sdrențe.

Căteaua mirată, se uita la omul de pae și tăcea, cu toate că era flămândă.]

Atunci bătrâna se duse la băcan și cumpără o bucată lungă de cărnați, întorcându-se acasă, aprinse un foc în curte lângă culcușul cătelei, și puse cărnațul pe grătar să se frigă.

Căteaua, turbată sărea, făcea spume la gură cu ochii fixați pe grătar de unde mirosul îi pătrundea în pantecele-i infomățate.

După aceea, bătrâna puse friptura mirositoare la gâtul omului de pae. O legă strins cu o sfoară, par'c'ar fi vrut să i-o bage în lăuntru. Când sfârși daravera, dote drumul cătelei.

Dintr'o săritură, animalul apucă gâtul momăiei, și cu labele pe umeri, se puse să-l sfâșie. Cădea cu câte o bucată de pradă, apoi din nou se arunca, își înfigea colții în legături, smulgea câteva bucățele de hrană, cădea iar, apoi iar se arunca înversunată. Rupea bucăți mari din figură, sfâșia obrazul și tot gâtul.

Bătrâna nemișcată și mulă, privea cu ochii aprinși. Apoi legă din nou animalul, nu-i dote să mănânce iar două zile, și reîncepu straniul joc.

Timp de trei luni obiceiului cu această luptă. N'o mai lega acuma, dar la un semn al bătrânei, căteaua se aruncă spre momăie. O înv-

țase s'o rupă, s'o sfâșie, chiar dacă nici o hrănu era legată de gâtul ei. Îi dădea apoi ca să-lată cărnațul fript de dînsa.

Cum zărea momăia, căteaua se întăria și vea spre stăpână-sa, care-i strigă, „sai!” cu voce șuerătoare, întinzând degetul către momăie.

Când i-se păru vremea potrivită, bătrâna Saverini, se mărturisă și se împărțăși într'o minică dimineața cu o credință mai mare ca de obicei; apoi îmbrăcându-se bărbătește sămăna cu un cerșitor sdrențaros, se învoi cu un pae sard, care o duse cu căteaua ei dincolo de strătoare.

Avea într'un sac de pânză, o bucată mare de cărnaț. Căteaua nu mănăcase de două zile. Intrară în Longosardo. Corticiana mergea sămăna; se duse la un brutar și întrebă de la cuinta lui Nicolae Ravolati. Acesta își reluă vechea lui meserie de strungar și lucra singur în fundul prăvăliei lui.

Bătrâna împinse ușa și-l chemă pe nume: — El Nicolae! El se întoarse; atunci, întăr drumul cătelei, ea strigă:

— Sai, sai, mușcă, mușcă!

Animalul întăritat, se aruncă, îl apucă la gât. Omul întinse brațele, o strânse, se rostogoli la pământ. Căteaua clipe el se svîrcoli, lovind pământul cu picioarele; apoi rămase nemișcată, când căteaua îi sfâșia gâtul, din care smulgea bucăți.

Doi vecini, cari stăteau în ușă, își aduceau bine aminte că văzuseră un bătrân sărac cu o câne slab care mergând, mânca ceva negru. Îi dădea stăpânul lui.

Bătrâna seara se întoarse acasă. Și dormi bine în aceea noapte.

Mayat Ulli să se întâlnească cu lordul Curzon. Cu ocazia aceea se vor aranja și dificultățile de la frontiera afgano-persană, a căror soluțiune interesează mult pe Englezi.

Tratatul încheiat cu Tibetul n'a avut efectul, ce s'a așteptat asupra opinii publice din Londra. Altul a fost însă efectul asupra asiaticilor.

N'a fost puțin lucru ca o armată de albi să pătrunsă în cetatea sfântă, Lassa, în care nu pătrunseser încă nici un European, și mai mare lucru a fost că acei albi, acei Europeni au fost înfrunși de Englezi. Eacă încă o lovitură pentru prestigiul Rusiei, căreia împăratul Chinei cedase deja Tibetul cu contract de protectorat. Dar vorba Românului, nu e pentru cine se găsește, ci pentru cine se nemerește.

Cu toate acestea dacă Englezii și-au retras trupele din Lhassa au făcut aceasta în prevederea timpului de iarnă când aprovizionarea lor ar fi fost foarte grea. De aceea Anglia s'a mulțumit de-oamdată mai mult c'un efect moral. Dar ca Tibetanii să nu interpreteze răgăzirea aceasta, după cum ar vrea Rușii, Englezii îndată ce au ocupat pasul Chumbi, unde climatul e cald, au declarat că îi vor ținea ocupat, până ce Tibetanii vor plăti cheltuielile ce s-au avut dinșir cu expedițiunea lor condusă de generalul Macdonald. Cheltuielile ce vor plăti Tibetanii se urcă la 75 de lakhi, (un lakhi 100.000 de franci), dar cum ei nu pot plăti decât un lakhi pe an, urmează că Englezii vor rămâne stăpâni pe pasul Chumbi 71 de ani.

Opozițiunea în Camera comunelor exploatează acest fapt mai ales de când guvernul francez nu vrea să verifice tratatul anglo-tibetan după indemnul Germaniei. Ca contra argument se poate invoca însă posesiunea Alexandriei care nici ea nu e mai puțin ilegală și cu toate acestea dăinuiește de 22 de ani, deși se susține principiul întregității Turciei. Așa judecă guvernul Angliei acum și principiul întregității Chinei.

Un alt avantaj ce vrea să tragă Anglia din căuceririle Rusiei, e acapararea comerțului în Persia. Pentru aceasta a și plecat o misiune comercială care să studieze condițiunile în care ar putea face aceasta.

Lordul Curzon a vizitat anul trecut Persia și în special golful Persic dar a fost primit foarte rece, din cauza influenței ruse. Guvernul englez speră că de astădată misiunea comercială a iranis-o și care e însoțită de o escortă militară engleză, va reuși, din cauza înfrângerilor rusești. Un indiciu în privința aceasta e că șahul Persiei a permis misiunii engleze să traverseze și să studieze Persia de nord, din punct de vedere comercial.

Războiul ruso-japonez.

Din Mandciuria.

Petersburg, 8 Nov. Din Mukden se vestește, că probabil azi începe lupta decisivă. De câte-va zile urmează lupte între avangarde. Artileriile au intrat deja în luptă, pregătind calea infanteriei pentru înaintare.

Londra, 8 Nov. »Daily Mail« vestește din Tșifu cu datul de ieri: Un inginer european sosit din Mandciuria în Corea spune, că linia Antung-Liaoyang-Fengvanciong este gata. Inginerul mai spune, că la Hangham stau 4000 Ruși. O parte a acestui loc este întărită și stă în legătură cu Vladivostoc. Inginerul a mai comunicat și aceea, că îmbrăcăminte de eamnă a Japonezilor nu este suficientă.

Dela Port-Arthur.

Londra, 8 Nov. »Daily telegraph« vestește din Tșifu următoarele: Japonezii au tot atacul lor de munte curajos repetat de nenumărate ori, n'au fost în stare să ia Port-Arthurul. Aceste atacuri au fost împreunate cu mari pierderi. Până când Rușii vor fi în posesiunea înălțimii Erlungșan,

până atunci Japonezii nu vor putea face să cadă Port-Arthurul.

Londra, 8 Nov. O telegrama din Tșifu spune, că la Port-Arthur urmează bombardarea fără încetare. Atacurile de infanterie au încetat de tot, numai artileria este încă în acțiune. Rușii au demontat vasele, și l-au remorcat în forturi. Azi numai mai trei forturi și peninsula Tigrului se află în mâna Rușilor.

Teribile fapte la Port-Arthur.

Cartierul general al armatei din Mandciuria a trimis rapoarte asupra operațiunilor de războiu contra fortăreței Portului Arthur din ultimele săptămâni.

Din aceste rapoarte rezultă că în ziua de 26 Octombrie st. n. o spărtură în parapetul de apărare al fortului Erlungșan s'a făcut. După amiază șanturile dela Sungșusan, centrul fortului Erlungșan, au fost luate cu asalt. A doua zi au fost bombardate forturile Sungșusan, Idsenșan, Andreian și Erlungșan, precum și șantierile și casele din port. Japonezii reușiră să demonstreze și alte câte-va piese precum și un parapet aproape de fortul Erlungșan ale cărui lucrări de acoperire au fost distruse.

În ziua de 28 Oct. st. n. s'a urmat o puternică bombardare contra forturilor Antician și Itsesșan, aruncându-se asupra lor 285 granate, care au stricat în mod grav câteva piese. Retransamentele acoperite precum și obstacolele în sîrmă de oțel, în fața întăriturilor, au suferit de asemenea mult din cauza bombardării.

A doua zi bombardarea a continuat mult mai crâncenă. Un detașament rus voind să distrugă minele așezate în vecinătatea fortului Erlungșan, a fost respins cu mari pierderi.

Bombardarea devine tot mai aspră. Bateriile fortului Sitaianku au fost asvirlite în aer. Trei vase rusești, care încercau să distrugă minele au fost mult avariate. Două din ele au fost incendiate.

Din străinătate.

Tratatele comerciale.

Posadowsky ar fi declarat că Germania nu va putea scobori mult sub 10%, mărcii la suta de kgr. de orz pentru berărie sau la stad (malt); dar e gata a fixa cu cea mai mare precizie caracterele deosebitoare ale orzului de berărie, de cel de nutreț și pentru acest din urmă se acordă aceeași scoborire de taxă ca și Rusiei. Nu știe dacă Austro-Ungaria ar mai putea exporta orz de berărie, din care exportă acuma 1.180.000 de cantare metrice cu 36 mărcii de 100 de kgr.

Austro-Ungaria exportă în Germania 260.000 de vite albe. Germania nu vrea de loc să se întoarcă la taxarea pe cap și nu pe greutate; numai pentru Bavaria și la vite de prăsilă, ar primi să fie taxarea pe cap; dar mărginindu-se numărul. Taxa pe kgr., caro e de 18 mărcii va fi scoborită.

Interesul cel mai mare al Austro-Ungariei e o convenție veterinară. Germania e gata a o primi; dar cere să aibă libertate de a aplica, la trebuință, închiderea preventivă a granițelor. Până acuma se putea închide granița numai după ce se întâmpla un caz de molimă la vitele exportate; de acuma ar cere să poată lua măsură, când molima ar fi constatată în Austro-Ungaria, în regiunea de unde se face exportul, și deci ar fi primejdie a se introduce molima în Germania. E greu de crezut că asemenea convenție va putea fi primită, când în Austro-Ungaria caută a îmbunătăți, nu a înrăutăți starea de astăzi.

Germania se declară gata a scobori și taxele vamale pe mărfurile industriale ce Austro-

Ungaria exportează. Nu se știe însă dacă aceste scoboriri vor fi socotite îndestulătoare și ce concesii va putea face Austro-Ungaria importului german de mărfuri industriale.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 9 Novembre 1904.

— Papa asupra războiului și duelului. Șefredactorul ziarului »Wiener Allg. Zig« Dr. Julius Szeps a fost primit, precum însuși scrie în ziarul său, la 20 Oct. în audiență privată la sântul părinte. Între altele s'a atins și mania duelului și chestia războiului actual. Asupra ambelor acestor chestii sântitatea Sa Piu X. s'a declarat conform scriselor numitului ziar în modul următor. Pontificele este adinc măhnit din cauza spectacolului din Extremul-Orient. Acesta nu este războiu, a zis Piu X., ci un formal măcel. Din profunditatea inimii regretă, că puterile civilizate privesc cu nepăsare în loc să se alieze toate spre o acțiune comună pentru a pune capăt acestui masacru înfricoșat. Sântul părinte și-a exprimat dorința, ca providența divină să mijlocească cât să poată de grabnic un sfârșit acestui războiu atât de inhuman. Asupra duelului s'a pronunțat pontificele în felul următor: Convingerea mea este că duelul este un lucru fără înțeles în toată privința, care în evul mediu mai avea sens, dar azi este prea trivial, barbar și imoral, mai mult el este o nebunie. Oricine trebuie să recunoască că duelul este un anachronism, durere însă omenimea nu voiește să dea ascultare acestei convingeri interne. Fără îndoială că legile de azi nu oferă destulă apărare și scut onoarei. Din cauza asta este lipsă de dispoziții legale energice, pentru a se acorda un refugiu de siguranță lesei onoare. Căci este o mare slăbiciune să fie admisă sabia ca judecător decizător în afaceri de onoare, când de multe ori se întâmplă că chiar acela cade jerică armelor proaste și oarbe, care silit de dreptatea cauzei sale a recurs la acest remediu de drept. Împotriva calomniei, a desonoarei, a ofensei de toate felurile numai dispoziții legislative pot opera cu siguranță, și oferi scut celor neîndreptățiți. Se recere deci, ca legile să silească pe de o parte pe ofenzător la dovedirea aserțiunilor sale severe, iar pe de alta să dicteze pedeapsă grea aceluia, care nu poate dovedi calumniile aruncate asupra unui individ de cinste.

— Patriarchul și sultanul. Din Constantinopole vin noi știri cu privire la animozitățile ce s'au iscat între Patriarch și opoziția sinodală.

Ministrul cultelor a comunicat în scris patriarhatului ecumenic, că consiliul de miniștri a respins din nou hotărârea opozițiunii sinodale relativă la destituirea patriarhului, calificând-o de nelegală.

Totuși, ministerul ridică excepțiuni și contra destituirii mitropoliților și numirii noilor mitropoliți, decretată de consiliul comun, compus din minoritatea sinodală și toți meubrii laici.

Patriarchul a răspuns, tot în scris, că a făcut uz de dreptul său destituind pe mitropoliți și numind pe noii membrii ai Sinodului. Consiliul comun, căruia au fost supuse hotărârile patriarhului, le-a aprobat. Patriarchul își asumă răspunderea pentru toate consecințele.

Opoziția sinodală a declarat la Yildiz, că dacă hotărârile patriarhului vor fi aprobate, va organiza noi demonstrațiuni.

Opoziția acuză pe patriarch, că voiește să facă din patriarhat un instrument al puterilor străine, violând astfel suveranitatea turcă.

— Negustor de fete american în Arad. La gara din Arad a fost deținut un American bogat cu numele John Them în momentul când era să plece cu patru victime ale sale: niște fete tinere de Șvab dintr'o comună din comitatul Timișului. Dus la poliție împreună cu fetele amețite de fagădueli ademenitoare, negustorul a negat învinuirea cu care era suspiciionat, fasionând, că el a voit să ajute fetele să meargă până la Viena, unde să între în serviciu. De altcum el este originar din Ungaria, născut în comuna șvabească Fibis, unde are și acum pe mamă-sa, după care venisă acum. Deși trei fete afirmă că numai până la Viena voiesc să călătorească, totuși una a tradat pe seducătorul infernal, spunând că de fapt direcția le este America, unde după spusele Ame-

ricanului le va merge foarte bine, netrebuind să lucre la pământ, și să spele vase și să măture, ci să cânte, să joace, să-și petreacă toată noaptea. În chipul acesta vor zbură banii cu droia pe fereastra în casă. Din măturisirea aceasta a bieteii fete poliția s'a convins că are de lucru cu un pericolos negustor de fete, pe care nu l'a putut pedepsi după merit fiind legile noastre pe de o parte defectuoase, pe de alta fiind dovedit delictul numai în parte. Judecătoria s'a îndestulit să-l lase în libertate pentru o cauțiune de 400 coroane.

— **Primar socialist.** Din Berlin se depeșează cu datul de alaltăeri, că în Germania s'a întâmplat pentru prima dată, că un democrat social să fie ales primar. Comuna *Ziegenhain* cu renume de adevărat »Bierdorf« și loc de excursiune predilectă a universitarilor germani dela Iena, de care oraș se află numai la câți-va pași depărtare, — are fericirea de a se lăuda cu un primar aderent lui Marx și Lassalle.

— **Presa franceză asupra scandalului din camera franceză.** Din Paris se vestește, că ziarele discută foarte agitat asupra scandalului întâmplat în camera franceză, când deputatul Syveton palmui atât de ștrașnic pe ministrul de război André încât îi s'a umflat falca. Cu puține excepții toate ziarele condamnă fapta brutală a deputatului Syveton. Naționalista »Figaro« lamentează, că furia lui Syveton a întărit poziția ministerului Combes, care eră pe ducă. Regalista »Gaulois« scrie că Syveton prin violența sa a produs cu totul alt efect, decât ce intenționase. Cele radicale scriu, că palma lui Syveton poate servi ca dovadă, ce lume ar fi, la casă că naționaliștii ar veni la putere (!?) Ziarele socialiste sbuciuiesc mai ales tradarea lui Millerand.

— **Manifestații publice în Rusia.** În Petersburg, Varșovia, Mohilef și Smolensk au fost manifestații serioase împotriva regimului polițienesc; poliție. În Varșovia au manifestat peste 5000 de inși, cari se adunaseră afară din oraș, lângă ținerimul Wolski, de unde au plecat cu steaguri roșii în spre oraș, cântând cântece revoluționare și »Jos absolutismul« și împărțind proclamații revoluționare cu miile. În apropiere de linia Wolski, poliția călare a cercat să imprăștie pe manifestați. Multimea a aruncat cu pietre și cu bucăți de fier, rânind rău pe comisarul Fuchs și pe căpitanul Alferof, iar pe comisarul Lewandowski l-au ucis. S'au tras focuri asupra mulțimei. Nu se știe câți morți și câți răniți au fost; dar au fost rezerviști chemați sub arme și au prădat prăvăliile ovreești, dărâmandu-le. Poliția a căutat să prinză pe ceice manifestau contra guvernului, lăsând pe rezerviștii să facă ce vroeau.

— **Furtunile de pe Marea-Neagră.** De câteva săptămâni pe Marea-Neagră bântue furtuni violente, cari fac foarte anevoiasă circulația vapoarelor.

Vaporul »Cortas«, surprins de furtună între Constanța și Constantinopole, s'a innecat.

Furtuna vine dinspre N. E., rece și aspră ca și crivățul, și în câteva ore în proporțiile unui uragan.

Zile întregi vapoarele stau acostate în largul mării, neputându-se apropia de porturi din cauza valurilor.

Sâmbătă seară vaporul »Bulgaria« al societății ruse dela Odessa, a sosit la Galați cu o întârziere de 24 ore. Pasagerii de pe acest vapor spuneau că au zărit în largul mării, la o distanță considerabilă de Constanța, vapoarele societăților Florio et Rubatino și Lloyd, plecate din Constanța și neputând înainta din cauza furtunii.

Aceiași pasageri povestesc că în timpul trecerii lor prin Marea-Neagră, valurile erau atât de mari uneori, încât, când se lăsa vaporul în jos, nu se mai vedeau decât uriași pereți de apă.

— **Canibalismul în Congo.** Un funcționar colonial care s'a întors din Congo, după ce a stat trei ani acolo, face un tablou foarte descurajator despre colonizare. Civilizația a făcut prea puține progrese și antropografia nu este excepție, ci re-

guță. Nici milițienii indigeni nu au scăpat de acest obicei. Următoarea întâmplare e dovadă.

Un medic colonial amputase piciorul unui bolnav; membrul tăiat fu solicitat de douăzeci și doi soldați indigeni. Incercă să-i sustragă dela tentațiune, stropind membrul cu clor și iodoform. Surprinzând un soldat care caută să fure membrul tăiat, incercă să-l facă să se rușineze de o asemenea postă de a mânca așa putrezeciune.

— Mirosul nu se mănăcă, îi răspunse simplu acesta.

Evident lucru, civilizația în Congo trebuie să fie greu de îndeplinit.

— **Nenorocire în portul din Brăila.** Portul Brăila a fost teatrul unei groasnice și ciudate nenorociri.

De două zile a sosit în port vaporul elen Tricupis, al lui Panait Cecile armator din Marsilia, încărcat cu cărbuni.

Dimineața, pela orrele 8, căpitanul vaporului văzând, că o parte din cărbunii au fost descărcați și pentru a se menține echilibrul vaporului, a dat ordine să se curețe rezervoarele de apă pentru a fi umplute.

Muncitorii din Brăila, Panaghi Constantinato, însăreinați cu curățirea, îndată ce a ridicat capacul dela unul din ganguri, a căzut asfixiat de gazurile ce au exalat, prăbușindu-se în fundul gangurilor.

Andrianos Pana ajutorul căpitanului, intrigat de întârziere, ducându-se ca să vadă ce s'a întâmplat, cade și el asfixiat.

Fratele său, Dionisie Pana, matelot pe acest vapor, văzând pe fratele său căzând, se repede spre a-l scoate, dar cade și el asfixiat.

Elie Nicolinos, al doilea mecanic al vaporului, mirat de întârziere, s'a dus și el să vadă ce s'a întâmplat, dar a avut aceeași soartă ca și ceilalți.

Tâmplarul Constantin Paraschiva, apropiindu-se și el cade asfixiat în fundul gangului.

Intregul echipaj al vaporului, văzând această nenorocire, începu a da alarma.

În acest timp, muncitorul Aristieis Sastuli ese din mulțime oferindu-se că el poate să scoată victimele. Lăsat cu fringhiile în gang, el nu făcu nici un metru și căzu asfixiat.

Atunci văzându-se că totul e pierdut, s'a au fost scoși în nesimțire.

Avizându-se autoritățile imediat s'a început în același timp a se da ajutoare nefericitorilor.

Trei din ei au fost readuși la viață, iar ceilalți trei: Adriano Pana, Constantin Paraschiva și Panaghi Constantinato, au murit.

Bât cadavrele cât și cei ramași cu viață au fost transportați la spital.

Cauza acestei întâmplări au fost gazele pestilențioase cari se aflau în rezervoare.

Fără nici un reclam crucea sau steaua dublă electro magnetică a dlui Müller Albert, Budapesta V. Vadász uteza 42/K. a devenit remunită în toate părțile lumii.

Foarte mulți după folosința crucei s-au vindecat de boale vechi, așa încât dela acestia în toată ziua sosesc scrisori pline de mulțumire. Dl fotograf Eisschild Adolf din Cservenka a scris următoarele »De mult timp trebuia se-mi arăt marea mulțumire ce o am față de aparatul aflat de Domnia Ta, asta însă din adins o am retăcut până acum, de oarece cu cea mai mare curiozitate am așteptat să aflu, dacă nevasta mea, cu ajutorul crucei R. B. 86967 se va mântui de boala avută? Prin urmare cu cea mai mare bucurie constat că nevasta mea, care durând-o peptul și stomacul avea peste tot lipsa poftel de mâncare, dureri de cap și multe alte boale, cu ajutorul aparatului D-voastre s'a făcut pe deplin sănătoasă, prin urmare aparatul D-voastre sunt silit a-l lăuda și a-l recomanda fiecărui suferind de aceste boale

Prețul aparatului mare 6 coroane.

206

— **Atragem atențiunea p. t. public** asupra anunțului dlui Pollák Sándor, fabricant de țigle.

— **Atragem atențiunea binevoitoare a p. t. public** de dame asupra inseratului dlui *Hauer Lajos* farmacist în ARAD (Pécskai-út).

Tânguire.

Ce ți-a schimbat atât de mult
Dulcea făptură,
De dragostea ți s'a făcut
În ură?

Privesc în ochii tăi frumoși,
Ca ceriul,
Și nici de cum nu înțeleg,
Misteriul.

Azi ochiul tău privește stins
Spre mine,
S'au înorat luminile
Senine...!

Și vorba-ți dulce s'a asprit,
Și mâna-ți rece,
Îmi spun, ce 'n sufletu-ți curat
Azi se petrece.

Ași vrea să 'ntreb la cei avea
De port vre'o vină,
Și nu 'ndrăznesc să zic nimic
Ca o străină.

Căci stau departe ca un zău
Fără 'ndurare,
Și eu disgrațiată pier
De întristare...

Ma pu! la crude încercări,
Ori că faci glume?!
Căci nu pot crede că'm pierdut
Tot de pe lume...!!

Elena din Ardea.

De azi și mâine.

Las' zinere, că-ți dau parale,
Că-măsoareuți nevastă-ia,
Dela sârmana mumă-sa.
Dar vezi, că am o supărare...
Subscrie-mi polița. Nu-i mare...
Mai mult face averea ta,
Când zestrea vei putea lua.

Părlit.

Bibliografie.

A apărut:

Nr. 18. (Anul VI.) al »Foaiei Școlastice« organ al reuniunii învățătorilor greco-catolici din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Apare în 1 și 15 a fiecărei luni. Abonamentul costă pe 1 an 6 coroane. Redactor: Ioan F. Neșteu.

»Foaia Școlastică« organ al Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, cu următorul cuprins variat:

Proiectul lui Berzeviczy. Arta pedagogică și calitățile personale ale învățătorului. Războiul și școala. Cum se respectă drepturile învățătorilor? socialismul. Corespondență. Consemnarea membrilor »Seuniunii învățătorilor din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș«. Despărțământul Clujului.

»Buletinul Industrial« organul asociației absolvenților școalelor de arte și meserii pentru răspândirea cunoștințelor practice industriale la popor; apare odată pe lună sub direcțiunea unui comitet de specialiști prezidat de Ioan P. Coșbuc, inginer președintele asociațiunii. Sediu: asociațiunii — redecția și administrația Bulevardul Carol Nr. 1, colț cu strada Ioan C. Brătianu — București. București tipografia »Clenenle« strada Vestei nr. 13. Abonamentul pe un an 6 lei.

Redactor responsabil în absența d-lui Ioan Rusu-Ștrăniș Sever Bocu.

Editor-proprietar: George Nichin.

Harnicii conducători din Zarand, pe Criș, au adunat pe ziua de 3 Noembrie n. o mare parte a alegătorilor din cerc și mulțime de popor, ca să-și dea și poporul cuvântul în chestia asta care ne doare atât de mult. La 11 ore din oraș a sosit și deputatul Dr. Aurel Vlad, însoțit de Vasilie E. Moldovan, acum liberat din temnița din Cluj.

Sosirea dlui Dr. Vlad a fost anunțată de mulțimea de popor, prin strigătele puternice de „Trăiască Dr. Vlad“, cari au umplut piața Brașului.

Sosiții au urcat pe podul din sala „hotelului Central“ unde nu mai puteai pătrunde de mulțimea poporului.

Apelul convocator semnat de d-nul protopop Vasilie Dămian, dl avocat Dr. Ioan Papp și dl preot Petru Rimbaș, a fost bine ascultat de popor.

Adunarea a deschis-o, fiind aclamat de președintele, dl protopop Vasilie Dămian, prin o vorbire mai lungă, ținută în graiu popular, și întrecută adese de glasuri din popor, care a rămas nemurând de furie la auzul atentatului ce i-se pregătește.

Ea pătrunzătoare și plină de duioșie scena. Popor năcăjit, informat de ai săi, că nu numai n-o să meargă spre bine soarta lui, ci o viitoră nouă vrea să-și doboare existența, — venind cu indignare să protesteze, — să-și apere pretindă drepturile, — ceva sublim și înălțător, ceva ce numai pe curioasele noastre organe pasiviste nu le pot însuși, — ba iau chiar atitudine contrară.

Deschizând presidentul adunarea, se dă cuvântul harnicului nostru avocat din Brad, Dr. Ioan Papp care explică poporului în graiu popular legea învățătorului de acum, — adică, cum trebuie să fie, și importanța păgubitoare și dușmanoasă a noului proiect.

Poporul se înfierbântă și protestează mereu. Dr. Papp, terminând, propune următoarea moțiune:

Alegătorii români ai cercului electoral Baia-Criș, întruniți la Brad, în 3 Nov. 1904, după ce au luat sub discuție proiectul nou de lege numit „Proiectul reformei legilor XXXVIII din 1868 și XLVIII din 1876, privind învățământul public și școlile populare;

Având în vedere, că noul proiect este în viață contrațicere cu legile fundamentale din constituția țării, cari au garantat cel puțin pe hărțuire libertatea deplină a învățământului public și libertatea cetățenilor — fără deosebire la naționalitate și limbă, întru această privință;

Având în vedere, că vatămă în special nu numai legea de naționalitate, această lege fundamentală atât de mult nesocotită din partea guvernului țării, — care împune guvernului ca în școlile locuite de români să ridice școli populare elementare și medii, (gimnasil și reale) pe banii școlii cu timba de propunere românească, — și departe vatămă principiile art. de lege XXXVIII din 1868 privitor la învățământul public în școlile populare, nesocotind autonomia garantată prin lege a bisericilor noastre naționale;

Având în vedere, că noul proiect de lege în sine să tindă la largirea drepturilor și libertăților cetățenilor, ceea-ce e prima recerînță cu privire la dezvoltarea constituției unui stat de drept și la dezvoltarea restrânge acele libertăți batjocorindu-le;

Având, în vedere, că proiectul în sine înșelămintele elementare fundamentale pedagogice și didactice și în loc de a promova, el turtește învățământul public în țară, pentru toți cari au-și marșări de naționalitate;

Și în fine având în vedere, că noul proiect de lege, după părerea noastră, în ultima analiză are scop desnaționalizarea tuturor naționalităților nemaghiare.

Protestează cu toată taria sufletului și cu toată vătămă contra acestui proiect de lege, și vor să se lupte din răspuneri ca acela să nu devină lege.

Atunci, între aclamații se ridică deputatul Dr. Vlad, — a cărui vorbire plină de adevăr, plină de indignare și foc a pătruns în inimile tuturor.

Poporul fierbea. — În mijlocul indignării se cuprindea — te podideau aproape lacrimile, când durerea unui mult năcăjit popor, cum se în apărarea drepturilor sale.

Se auziau mereu strigăte: Protestăm! Nu vom! Noi ne-am făcut școlile! Odată cu capul! Văzând fierberea amenințătoare, presidentul

a închis adunarea, ca să nu se întâmple turburări, deși poporul voia să mai audă și pe dl Vasilie Moldovan.

Dar' și solgăbiraele se neliniștiră. A fost conștient să se închidă adunarea. Poporul, la rugărea d-lui protopop Dămian, s'a respirat în ordine esemplară.

Dar' afară în stradă, s'au aclamat furtunos pe Dr. Vlad, de-a lungul drumului.

Astfel s'a sfârșit adunarea dela Brad care ne-a însușit pe toți și ne-a dat nădejdea că și alții vor urma pe la ei.

Adunarea dela Orăștie.

Sâmbătă în 5 Noembrie s'a ținut adunare de protestare împotriva neomenosului proiect Berzeviczy în Orăștie.

Treizeci și doi de preoți, mulți învățători și altă inteligență au participat la adunare care a fost prezidată de veneratul fruntaș al vieții noastre publice Dr. Ioan Mihu.

Amărăciunea poporului s'a manifestat și aici într-o unanimitate impozantă.

Președintele Dr. Ioan Mihu explică rostul ideal al adunării, drepturile cetățenilor de a se rosti prin ele, motivul care ne-a provocat să ne adunăm azi și lucrul bun ce-l săvârșesc cetățenii folosindu-se de dreptul de a se manifesta prin astfel de adunări. Cuvântul d-lui Dr. Mihu a fost des întrerupt de aprobările mulțimei.

Dep. Dr. Vlad a făcut apoi un expozeu al situației, a analizat legea ce amenință școlile noastre, și între vii protestări ale adunării contra acestei reforme, a propus și adunarea a primit unanim o rezoluție bărbătească, similară celei dela Ilia (afară de partea care însărcinează pe deputatul cercului cu lupta în di-tă). Poporul iritat striga: Nu primim! Nu voim aceea lege! Nu dăm școlile!

S'au constituit apoi comitete cercuale electorale pentru îngrijirea de alegerile comitatense ca și dietale pe teritoriul cercurilor, Orăștie, Deva. Importanța alegătorilor la comitat au expus-o popular preoții I. Moța și Manasiu Iar, între viile aprobări ale adunării. Ear de delegați pentru o eventuală conferință generală, s'au ales: la Orăștie Dr. Vlad și Dr. I. Marghita, suplent Dr. A. Oprea; pentru cercul Deva: Dr. I. Pop, Dr. A. Străitaru, suplent D. Ardelean.

Apoi adunarea a fost închisă prin președinte în bună ordine.

Mișcările Sârbilor.

Într'un mod impunător se manifesta frații noștri Sârbi împotriva proiectului.

Din *Becicherecul-mare* se telegrafează că Consistorul diecesei Timișorului a hotărât să convoace o mare adunare eparchială, în care să se pronunțe asupra atacului îndreptat în contra școlii confesionale.

Se anunță din *Carloviț*: Deputații congresuali Sârbi au hotărât convocarea unui mare meeting la 1 Decembrie împotriva reformei lui Berzeviczy. Au însărcinat o comisiune cu redactarea unei representațiuni la Dietă.

Ziarul naționalist »Zastava« publică un conștient al parohiei Neoplanta, prin care aceasta, provoacă pe comitetul congresual, s'adreseze o representație Dietei, prin care să roage luarea proiectului de reforma a învățământului dela ordinea zilei și legile de până-aci în vigoare să se reformeze așa, ca naționalitățile să se bucure de deplină autonomie în afacerile școlare.

„Răspândirea limbii maghiare“.

În numele liberalismului puternic zilei precum și papagalii șovinisti caută și umblă în ruștii capului după aflarea metodei eficacității maghiarizării.

Teoria utopică alui Beksits a ajuns dogmă de stat; dar nu lipsesc nici alte teoretizări pe tema «răspândirii limbii maghiare», cu atât mai ales că a te ocupa de așa ceva, e cea mai lucrativă meserie pentru ceice vor să parvină.

În fața noului proiect al lui Berzeviczy, eată că se găsește unul care indică calea mai practică a rostului de aplicare a viitoareii legi, — și anume, Dr. Ajtai József, care împreună cu Dr. Ludwig Rezső combat în »*Magyar Közélet*«.

Iată planul și metoda lui Ajtai, în scopul — indicat în titlul acestor șire:

Surprinzătoare mărturie a statisticii, că proporția numerică a celor ce știu unguerește nu este cea mai mare la copii și tineret, ci la oamenii dintre 20—40 ani, e o neîndoioasă dovadă, că până acuma nu școala, ci contactul social a jucat rolul principal în răspândirea limbii maghiare. Noi credem că este a se căuta cauza acestui lucru în acea împrejurare, că politicienii noștri culturali au socotit școala în sine drept mijloc de propagare a limbii, și deci au instituit școli de stat mai ales în locuri absolut de caracter naționalist (nemzetiségi) și au silit mai ales școlile nemaghiare din asemenea locuri la dezvoltarea treptată a instrucțiunii limbii maghiare...

Dar și dacă n'a fost școala elementară de stat (maghiară) în asemenea locuri, cauza maghiarizării a înaintat cu pași mari. Așa, bunăoară în comitatul Hunedoarei au instituit încă prin anii 80 școli de stat în Silvașul-de-sus și de-jos și în Felsőszállás-patak. Ear rezultatul este, că în Felsőszállás-patak (din 1143 maghiari 53) dela 1890—1900 s'a coborât numărul știutorilor unguerește, dela 235 la 184; în Silvașul-de-jos numărul Maghiarilor a scăzut dela 25 la 7, în Silvașul-de-sus dela 15 la opt. Pe când în Baia-de-Criș, cu o puternică minoritate maghiară, respective cu o majoritate maghiară, în Petroșeni, Deva, etc. s'a sporit atât numărul Maghiarilor cât și al știutorilor unguerește. Și în orașul Hateg, care este un centru administrativ și economic al unui mare ținut, dar care n'a putut să-și stoarcă nici școala froebeliană nici școala de stat, proporția numerică a Maghiarilor, cu toate astea, în cei din urmă zece ani s'a urcat dela 25% la 40%, ear astăzi 60% dintre locuitorii vorbesc limba maghiară.

Acestea nefiind cazuri excepționale, ci apariții reale, putem să tragem concluzia, că școala singură, în ținuturi cu majoritate covârșitoare de naționalități (nu de „națiune“! *Red.*) numai în cazuri excepționale poate arăta rezultate de vre-o valoare, în ce privește propagarea limbii maghiare; dar dacă, spriginindu-se pe o importanță maghiarime vine în spriginul vieții și dă rezultate admirabile...

În ce privește necesitatea limbii maghiare, situația e foarte favorabilă. Adică, mai mult de jumătate din populația țării locuiește în comune în majoritate maghiare, 60% în comitate în majoritate maghiare și aproape 4/5 din etnica maghiară are o puternică forță de înrîurire. Natural, pentru cei-ce locuiesc în astfel de ținuturi, cunoașterea limbii maghiare e chestie de existență; și astfel, dacă școala în loc de a urmări maghiarizarea locuitorilor din munți s'ar sili să îndeplinească această trebuință, și pe acest teritor s'ar preda limba maghiară progresiv în toate feliurile de școli, nu am putea avea îndoeli asupra rezultatului: partea cea mai cultă, mai bogată și mai mare a locuitorilor țării (80%) într'un timp calculabil nu numai că ar vorbi limba maghiară, ci din cauza condițiilor împrejmuitoare, ar servi de material potrivit pentru deplină contopire de rassă

Acest teritor, care, de altfel, congruiază aproape pe deplin cu cel locuit de maghiarime deasă înainte de ocupațiunea turcească, și în care astăzi cursul firesc ajută recucerirea, cuprinde următoarele comitate: partea de dincolo de Dunăre, dintre Dunăre și Tisza, dreapta Tisei, cu excepțiunea comitatelor Scepuși și Sáros, stânga Tisei, cu excepțiunea Maramurașului, colțul dintre Tisa și Murăș, cu excepțiunea Caraș-Severinului, Slavonia, în stânga Dunării comitatul Pojon, extremitatea sudică din Nitra, Hont, Neograd, Strigon... partea sudică din Barș și în fine cele patru comitate săcuesti și comitatul Clujului. Pe acest puternic își legat teritor aproape 2/3 din locuitorii sunt maghiari, 12% germani care mai ales știu și învață ungurește, așa că deja astăzi 80% vorbesc limba statului.

Dacă am dispune de forța materială trebuincioasă, am putea împăengini întreg teritorul acesta cu școale de stat, iar peste câteva decenii supremația limbii maghiare ar fi asigurată pentru totdeauna. Dar fiindcă din cauza grelei însărcinări a bugetului statului nici pentru 2000 de școale nu se ajunge, la aceasta de astădată nu ne putem gândi. Trebuie să indicăm dar, în lăuntrul teritorului acele puncte, unde mai ales e trebuință de instrucție de stat.

În primul rând stau hotarele de limbă, unde de fapt decurge lupta de rase. Spre Nord, față cu Slovaci și Rutenii hotarul maghiar înaintea foarte încet, pentru-că străinismul ce se coboară dela munte violent, totdeauna îl isbește cu putere. Tot așa stăm spre răsărit, față cu Valahii. În urma frecărilor ce se nasc din valorile ce vin din două părți asupra comunelor mărginașe, linia de hotar se face mult mai lată. Cel ce crede, că asupra foarte importantei linii de apărare stau fix privirile politicii naționale (nemzeti); că maghiarimea luptă oare se spriginește pe școale de stat admirabil organizate, se înșeală. În 78 comune ce se întind dela Tamásváralya până la Arad, hotarul maghiaro-valah, numai în 10 comune sunt școale de stat. Și acestea își datorează existența mai mult întâmplării, decât unui plan unitar...

Hotarul de limbă (Svabii și Sârbii R.)... sub ochii noștri crește numărul Maghiarilor.

În rândul al treilea vin împrejurimile orașelor maghiare sau cari se maghiarizază. Cine ar crede de exemplu că politica culturală maghiară abia în anii din urmă s'a trezit, că în împrejurimile Budapestei și Cașoviei, în comunele cu buze străine (sic! R.) tinerele generații învață în școale nemaghiare și că ar fi vremea ca acele comune să se provadă cu școale de stat?

Limba de târg a foarte maghiarul Cluj — dupăcum scriu ziarele de acolo — și astăzi este limba împrejurimii, adică valahă. Dar de aceea nimăru nu-i pică în minte, că nu în comunele din împrejurime nimic nu asigură posibilitatea învățării limbii maghiare, și că nu contra Valahilor, cari nu știu ungurește trebuie să ne indignăm, ci contra necăliturii noastre.

În privința importanței, în același rând cu comunele din hotarele de limbă stau orașele sau comunele mari cu populațiune mixtă, cu puternică minoritate sau cu majoritate maghiară, din ținuturile de naționalități. În aceste puncte se îngărmădește populația cu limbă străină (! R.) a ținutului din ce în ce. Și aici maghiarimea e avizată la o puternică luptă de apărare și tocmai pentru acest motiv, n'ar fi permis să lipsească școala de stat.

Bietul lup! Se tot apără ca mielul din vale să nu-i tulbure apa.

REVIZIUNEA REGULAMENTULUI.

— Ședința de Luni a Dietei. —

Atmosfera Camerei ferbe. Două oratori, amândoi de mult temperament, au surescitat la grad suprem spiritele. Unul e Rakovsky István, celalalt însuș — ministrul președinte. Vorbirea lui Rakovsky a aprins formal hotărârea de luptă a opoziției. Ripostul lui Tisza a electricizat însă asemenea pe ai săi și ambele tabere stăteau față-n față cu ura dușmăniei neîmpăcate.

Tisza a declarat acum din nou că proiectul său nu voește să însemne nici clotură, nici restricțiunea libertății cuvântului. Alt scop n'are, decât să împedecă: ca douăzeci de înși să poată opri în loc mașineria statului și manifestarea voinței țării care se exprimă prin votul majorității. La sfârșit a accentuat, că face chestiune de cabinet din proiectul său și că nu va retrăi nici dela întrebuintărea unor mijloace radicale, dacă opoziția îl va forța la aceasta. Încheind a zis, că va mătura buruiana ce a năpădit parlamentul maghiar, scoborându-l nivelul. Cuvintele acestea aspre au inversunat la extrem spiritele în partidele opoziționale. Atât pe coridorul Camerei, cât și seara în cluburi declarațiunile acestea au fost obiectul de discuțiune. Peste tot se crede că dizolvarea parlamentului este inevitabilă și Tisza nu va întârzia mult cu expedientul acesta.

Întăiul vorbitor a fost Günther Antal, care a cerut amânarea proiectului, până după ce-și va împlini Tisza promisiunea reformei electorale.

După dânsul a urmat Rakovsky István, corifeul partidului popular.

Nu primește proiectul de reviziune și depune pe birou următorul contra-proiect.

„Parlamentul îndrumă guvernul să prezinte proiect de lege: 1. În privința lărgirii dreptului electoral, îndeosebi asigurând drept de alegător pe seama acelor cari au făcut serviciu militar, chiar dacă dânsii n'ar plăti nici un crucer contribuțiune 2. Pentru o mai bună asigurare a libertății și a curățeniei alegerilor, — introducerea votizării în comune, în orașe votul secret și oprirea strictă a folosirii de steaguri, a corupției prin mâncări și băuturi, cu o deosebită sancțiune penală împotriva funcționarilor publici cari îngerează cu puterea lor oficială libertatea alegerilor; și înăsprirea legii de incompatibilitate 3. Pentru introducerea pragmatice de serviciu a funcționarilor publici. Tisza a făcut chestie de cabinet din proiectul său de reviziune. Opoziția va lupta din toate puterile sale ca un astfel de guvern absolutistic să peară. Că pe ministrul președinte l-au conturbat Sâmbătă în discursul său, nici dânsul nu aprobă, dar altul trebuie să fie și tonul ce se întrebuintează din acel scaun (Strigăte în stânga: Nu provoace.) E adevărat că se face abuz și de libertatea de presă: și totuși nu este iertat a te atinge de libertatea cuvântului și a presei, pentru-că abuzurile acestea să perd pe lângă rezultatele salutare ale acestor libertăți (Avis Curții cu jurați din Oradea-Mare! Nota Red.) Din vorbirile ministrului președinte rostite până acum, a primit impresia că voește dinadins să provoace opoziția ca să-și justifice astfel ulterior faptul său nesocotit.

Kaas Ivor: Agent provocator.

Rakovsky István: Că după acestea, se va afla opozant, care să stea de vorbă cu acest guvern, nu crede. Aceia n'ar mai fi opozanți, ci agenți guvernamentali, travestiți în mască de opozanți.

Polónyi Géza: Nebună!

Rakovsky István: Sistemul parlamentar de azi e o minciună parlamentară, care nu conzistă din altceva decât din rătoirea câtorva teribili vicinaliști. Dreptul voește să conștie guvernul, când aruncă atât de lacom între noi reviziunea. — S'ocupă pe larg cu diferitele obstrucții din trecut, voind să dovedească că toate actele salutare, pentru națiune(!) s'au obținut numai pe calea obstrucțiunii. Zice că Tisza, pe cale cinstită nu-și va putea realiza proiectul său. — Il conjur pe dl ministrul președinte, să nu se lase răpit pe panta ilegalității, ori violării constituțiunii.

Contele Tisza István: Nici n'o voi face.

Rakovsky István: Pentru-că a avut dreptate Mirabeau când în 5 Noembrie 1879 a stat înaintea Adunării Constituante franceze și a zis: „E sfântă și neviolabilă persoana regelui, dar tot așa de sfântă și neviolabilă trebuie să fie și legea“ (Așa-i! Aplause în stânga) Inviolabilitatea uneia se reazămă pe a celeialalte. (Așa-i! Aplause în stânga).

Acțiunea dlui ministru președinte duce într'o criză nu numai guvernul dar și întreaga dinastie. (Așa-i! în stânga și 'n stânga extremă) pentru-că resfoiască numai istoria: de câte ori mâni temerare s'au atins de privilegiile parlamentare, de

câte ori s'au făcut încercări a se știrbi drepturile parlamentare în favorul puterii, fie prin violență, fie prin apucături, totdeauna au suferit eșec. Nu vreu să le invoc dlul ministru președinte, dar dacă dlui va da înaintea pe calea aceasta, va ajunge acolo unde — îl citez propriile cuvinte — este plumbul și spânzurătoarea. (Așa-i! Așa-i! În stânga și 'n stânga extremă). Dl ministrul președinte, așa nu e demn de d-ta, pentru-că de câte ori să isprăvește înțelepciunea consilierilor mizerabili a celor ce dețin puterea pe pământ, ca s'adăugă de regulă cu plumbul și spânzurătoarea: uiii, ca de supt glia ce acopere oasele aceluia, acărora viața a răpus-o plumbul la calcâul spânzurătoarei, răsar o nouă viață, zdrobind pe acei puternici și mizerabili, cari au dus la spânzurătoare pe cei ce pentru libertate au luptat, sângerat și murit moarte de martir. (Aplause îndelung repetate pe băncile opoziției. Mulți strâng mâna oratorului). După pauză la cuvântul ministrul președinte. Polemizează la început cu Günther pe urmă-i reflectează pe larg lui Rakovsky. Nici un fel de elocuțiune nici un fel de dialectică — zice Tisza — nu va produce în națiune convingerea greșită că d-voastră reprezentați aici drepturile, libertățile și marile interese ale națiunii maghiare. (Sgomot mare în stânga). Se coborim întreagă lupta aceasta la a vâratul ei nivel. Nu de drepturi parlamentare, nu de libertatea cuvântului, ci de delăturarea câtorva elemente parazitare în ceea-ce numim politica și asta va întâlni aprobarea generală a națiunii. Aprobare generală, pentru-că (Sgomot mare în stânga. Dizolvă parlamentul! Intrebă națiunea! Președintele sună!)

Sümeği Vilmos: Dizolvă-l!

Contele Tisza István: Fiți siguri, că dacă va fi nevoie, fără orice hesitare vom recurge la acest mijloc constituțional. (Strigăte în stânga: O știm!) Fără nici o hesitare vom recurge la acest mijloc constituțional, pentru-că sunt convins, că națiunea azi e scribită deja de stările acestea. (Sgomot enorm în stânga). E scribită, ca astfel de elemente să se octroieze în forul public, cari nici o evaluatiune n-au pentru acest rol. E indispensabilă dispozițiunea aceasta, ca parlamentarismul maghiar să revină la nivelul, dela care d-voastră l-ați coborât. Asta se va ajunge așa, vom curăți buruiana care a năpădit câmpul vieții noastre politice constituționale. (Aplause frenetice în dreapta.)

Rusia și Anglia în Asia.

Perderile Rusiei sunt câștigii Angliei. De când cu cucerirea Transvaalului, cu ocazie i-s'a cam rupt vestea, n'a fost Anglia în o așa stare satisfăcătoare ca acuma, când drege vestea cu material furnisat de Rusia.

Să luăm lucrurile pe rând.

Era odată când prestigiul Rusiei în Afganistan precumpănea pe acela al Angliei. Aceasta era pe timpul războiului din Africa cu Buri. Emirul Afganistanului flirta cu Rusia, pe care-l subvenționa bogat. Dar lucrurile luând o altă întorsătură, Englezii au impus Emirului o penziune și obligațiunea ca să accepte coreșpondența sa particulară și a statului de către Emirul a acceptat, căci țarul e departe, iar vice-regele e aproape. Penziunea ce o oferea Anglia emirului era de o jumătate milion lire sterlinge. Dar se întâmplă ca într'o bună dimineață emirul respinse subvențiunea engleză ceace a uimit pe Englezi, căci presupunând cu drept cuvânt că nu demnitatea emirului fost motorul acestui refuz. Englezii însă au pus pentru jocul Afganilor, și rezultatul atitudinii emirului, a fost că tunurile ce le comandase emirul în Europa, n'au voe să treacă prin Indiile engleze. Atunci emirul reclamă energie ca coreșpondența să nu i-se mai sequestreze de vice-regele englez.

Astfel stăteau lucrurile, când Anglia profitând că Rusia n'a câștigat nici o victorie dela începutul războiului cu Japonezii, a pătruns în Tibet până la Lhassa. Faima despre această izbândă a armelor și influenței engleze pus pe gânduri pe bietul emir, care n'are altă mângăere de cât d'a fi absorbit ori de Ruși, ori de Englezi. De aceea emirul s'a decis să cedeze și să facă concesiuni. Se afirmă că luna viitoare, în Noembrie, relațiunile se pot îndrepta și că emirul va trimite pe fiul său, Sirhan

INSERTIUNI și RECLAME.

Prima Soc. de Credit Funciar Român din București.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința deținătorilor de scrisuri funciare rurale 4% și 5% că plata cuponului de 1 Ianuarie 1905 și a scrisurilor funciare eșite la sortă se va face cu începere de Luni 14 Noembrie a. c.

Direcțiunea.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrásy-tér 3.

Telefon 386. Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în *ferărit pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang. Mașine* (sparhert) *pentru bucătăria de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru gheață.*

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători. Mopopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra veronosporei pe lângă o garanță de 10 ani. Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, peneluri și briciuri,

Deposit exclusiv «AHOI».

Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul deposit al lui-strului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele de provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. 221

*Nu mai sunt sgrăbunte, alunite, miteseri, pete de ficat și alte impurități pe fața aceluia ce folosește vestitul și veritabilul *Lapte de castraveți englez* al lui Balassa, care este un remediu de tot nescricăcios, face pielea albă, o recorește și o înviează. Efectul se vede deja după o folosire de 2—3 ori. Să fim atenți ca fiecare sticlă să aibă signatura lui Balassa. Un flacon costă 2 cor., un săpun de castraveți 1 cor., pudră 1 cor. 20. Se poate căpăta în fiecare farmacie. Pe postă trimite farmacistul Balassa, Budapesta, Erzsébetfalva și în Cașovia drogueristul Pallaghy Kalmán, Fő-utca 1. Să ne păzim de falsificate.* 367

Igaz

592

Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint calcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciasornice și bijuterii.

Vindecarea deplină a boalelor secrete.

Să nu pregete nime într-o chestiune atât de gîngășă se prezintă odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctul local, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori cât de adînc ar fi boala turădăcinată în organism. Pe baza acestei examinări poți cu siguranță afla și calea pe care sîngul se vindecă rîului, ceea ce fiecare o poate face ușor fără de a-și împedea ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu deamăruntul și după ce va fi examinată va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea la cel mai mare secret. În scrisoare pune marcă de răsun. După încheierea curei, scrisorile se ard sau la cere se respresă se retrimite.

Un astfel de leucitor și curățitor e institutul special al drului Palóc, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-ut 10) unde cu bunăvoință și conștientă capătă oricine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții sexuale unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc, trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. Palóc vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metoda sîu proprie de vindecare și casurile cele mai neglijate, boalele de boșică, de țeve, de testicule, de șira spinărei, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, poala albă, boale de sânge, de piele și toate boalele ce se țin de organele secunșie femești. Pentru femeie e sală de așoptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși dr. Palóc dela 10 ore în. a. până la ameză.

Adresa: Dr. Palóc medic de spital, specialist Budapesta VII, Kerepesi-ut 10. 227

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer 228

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Szabadság-tér 7. szám. —

Nr. Telefonului 96.

BAZAR NOU!

MARFURI NOUE!

CASĂ de MODĂ și TRUSOURI PENTRU DAME

Masztig Pál, Arad,

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz., față în față cu casa comitatului.

Au sosit mărfurile cele mai noi pentru femei și bărbați. — Mare asortiment de:

pâuze, șifon, rechisite de masă, mărfuri gata pentru dame și trusouri.

Rugând on. public să binevoiască să cerceteze cât mai des prăvălia mea bogat asortată, rămân

354

cu stimă **MASZTIG PÁL.**

Telefon Nr. 135.

GELLER I.

giuvaergiu.

Arad, Piața Andrásy Nr. 14.

Palatul Hermann. 284

Deposit bogat de bijuterii, de obiecte veritabile de argint, precum și de oroloage de aur și argint.

Reparări și transformări în atelierul propriu.

Condițiunea principală a

FRUMSEȚEI

este, ca față și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserii supărăcioși, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

A R A D, Pécskai-ut.

287

Dacă a-ți căutat norocul în altă parte și ați fost înșelați de toanele Fortunei, mângâiați-vă și cereți-Vă norocul la noi cu un los din loteria de clasă.

Colectura noastră e cea mai mare în provincie, și tot odată cea mai favorisată de „Fortuna“, cea ce dovedește că am numărat clienților noștri în mod prompt și culant câștiguri principale de:

200.000, 100.000, 70.000, 30.000, 20.000, 10.000 etc.

Tragerea proxima începe la **24 Novembre a. e.** și vă oferăm din depoul nostru deja imputinat:

<u>Los întreg</u>	<u>jumatate</u>	<u>pătrime</u>	<u>optime</u>
C. 12.—	C. 6.—	C. 3.—	C. 1:50

Câștigul principal în caz favorabil Un milion de Coroane.

409

TOT AL DOILEA LOS CÂȘTIGA.

TOT AL DOILEA LOS CÂȘTIGA.

CASA DE BANCA

Jacob L. Adler și Fratele
BRASOV.